

Dziecko w obliczu przemian współczesnej rodziny

W dniu 9 września 2005 r. odbyła się Konferencja zorganizowana przez ROM-E *Metis* „Dziecko w obliczu przemian współczesnej rodziny”. Miała ona miejsce, dzięki gościnności Pani prorektor Jadwigi Gierczyckiej, w auli Wyższej Śląskiej Szkoły Zarządzania w Katowicach.

Wykłady wygłosili wybitni specjaliści w dziedzinie socjologii, psychologii, psychiatrii i prawa z kraju oraz gość specjalny z Wielkiej Brytanii – Mary Crowley, dyrektor organizacji „Parenting Education and Support Forum”.

Nasza propozycja była adresowana do nauczycieli, pedagogów, psychologów szkolnych, pracowników Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz kuratorów sądowych. Większą część uczestników stanowili jednak pracownicy resortu edukacji.

Ideą przewodnią Konferencji było przekonanie, iż skuteczna pomoc dziecku, niezależnie od rodzaju jego trudności, wymaga uwzględnienia rodziny. Rodzina bowiem, funkcjonując jako specyficzny system „naczyni połączonych”, determinuje sytuację emocjonalną dziecka.

Czy słyszeliście Państwo o Kwartecie Śląskim? Nie tak dawno obchodził 25-lecie swojej działalności muzycznej - swoje „srebrne wesele”. Jest to niezwykle wysoko ceniona w Polsce i za granicą grupa instrumentalistów tworząca zespół kameralny. Odbiorca prezentowanych przez Kwartet utworów odbiera wrażenia pełnej harmonii dźwięków, doskonałego współbrzmienia wszystkich instrumentów i doświadcza cudownej uczyty muzycznej.

To zharmonizowanie istnieje pomimo, iż zespół kameralny ze swojej natury nie posiada dyrygenta.

Dobrze funkcjonująca rodzina pod wieloma względami przypomina wspomniany tutaj Kwartet. Członkowie takiej rodziny potrafią (tak, jak kameraliści wygrywają swoje frazy), wyrazić i równoprawnie wyrażać swoje potrzeby i w sposób empatyczny wzajemnie na nie odpowiadać.

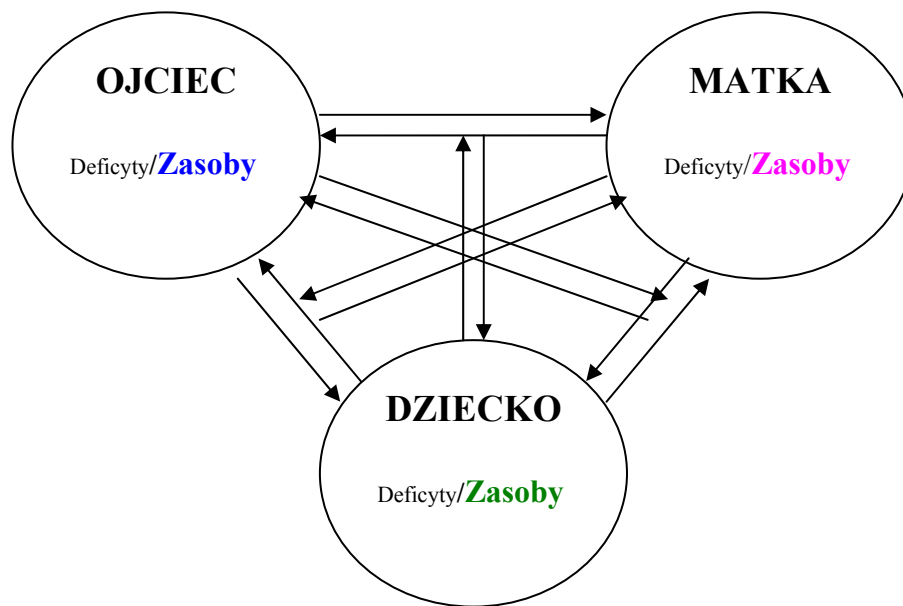
W przypadku nieprawidłowo funkcjonującej rodziny fałszywa nuta zagrana przez jednego z jej członków wprowadza zgrzyt w harmonię brzmienia całości zespołu.

Jeśli fałszywe dźwięki grane są przez rodziców, pojawia się poważne nieraz zakłócenie w „partii granej przez dziecko”, a rodzina jako całość doświadcza frustracji i dużego dyskomfortu.

Najczęściej jednak pojawiające się dysonanse nie wypływają ze złych intencji. Każdy rodzic chce przecież mieć dzieci zdrowe - fizycznie i emocjonalnie, chce mieć satysfakcję z pełnienia swojej roli i udane życie rodzinne. Źródłem fałszywych brzmień często są różnego rodzaju deficyty wiedzy, a nade wszystko umiejętności. Rodzic działa najlepiej jak potrafi. Zatem osoby profesjonalnie zajmujące się pomaganiem dzieciom, stojącym w obliczu różnych trudności i kryzysów rozwojowych, w sposób szczególny powinny zadbać o harmonijną współpracę z rodzicami. Współpraca owocna to:

- unikanie komunikatów obwiniających (werbalnych i niewerbalnych),
- empatyczne rozumienie sytuacji psychologicznej rodzica,
- dostrzeganie nawet niewielkich, ale istniejących **zasobów** rodzica i **zasobów** rodziny jako systemu,
- oraz pomoc w ich rozwijaniu.

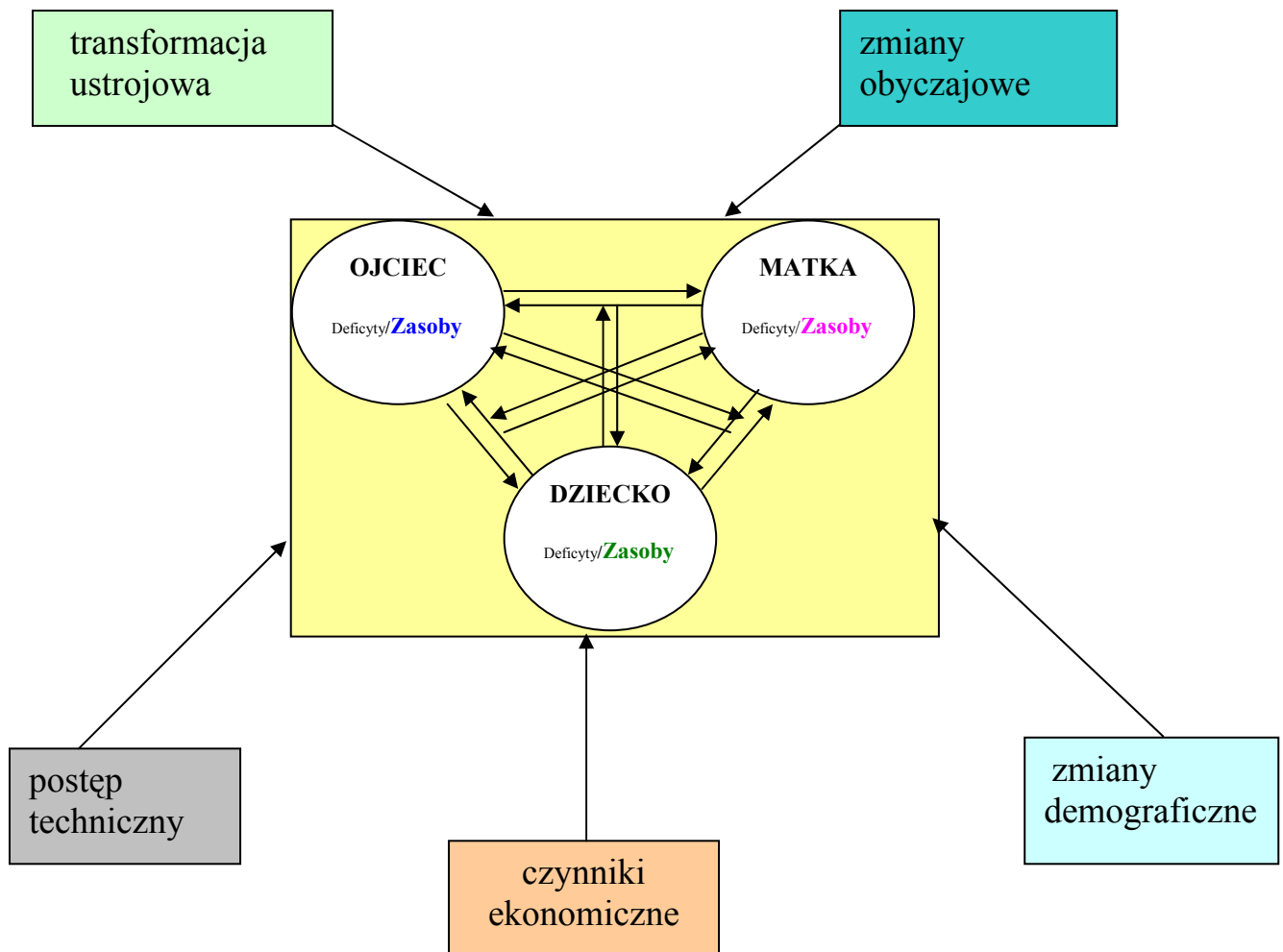
Rys. nr 1 – schemat obrazujący wielość sił działających wewnątrz rodziny

Możliwość pomocy dziecku przez profesjonalistów komplikuje jeszcze bardziej splot warunków zewnętrznych oddziałujących na rodzinę. Są to:

- zmiany obyczajowe (m. in. dotyczące roli mężczyzny i kobiety w świecie współczesnym)
- zmiany demograficzne (m.in. starzenie się społeczeństwa, spadek liczby urodzeń)
- transformacja ustrojowa i zmieniające się wraz z nią pozycje społeczne oraz warunki ekonomiczne

Rys. nr 2 - schemat sił oddziałujących na rodzinę

Prelegenci wygłaszający wykłady na naszej Konferencji poruszyli wiele zagadnień dotyczących funkcjonowania rodziny oraz czynników wpływających na efektywność pomocy udzielanej dzieciom i ich rodzinom.

Konferencję zainaugurował wykład profesora Jacka Bomby, kierownika Katedry Psychiatrii i kierownika Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży Wydziału Lekarskiego Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, integrujący perspektywę psychiatryczną, psychoterapeutyczną i socjologiczną w odniesieniu do zagadnień związanych z rodziną.

Następnie dr Zbigniew Zagała, pracownik naukowy Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego, przedstawił socjologiczną analizę procesu zmian zachodzących w rodzinie polskiej na przestrzeni ostatnich lat, w okresie transformacji ustrojowej.

Kolejnym prelegentem była Mary Crowley, dyrektor organizacji *Parenting Education and Support Forum* w Wielkiej Brytanii. Zaprezentowała ona brytyjski system wspierania rodzin poprzez edukację i wzmacnianie niezbędnych dla prawidłowego rozwoju dziecka bliskich relacji rodzic – dziecko.

Dr Hanna Przybyła – Basista, pracownik naukowy Katedry Psychologii Klinicznej Uniwersytetu Śląskiego, inicjator wielu działań na rzecz wprowadzenia do praktyki i popularyzacji mediacji rodzinnych w Polsce, przedstawiła perspektywy wspierania dziecka w sytuacji rozvodu poprzez prowadzenie mediacji z rodzicami.

Różnorodne aspekty funkcjonowania rodziny z problemem uzależnienia i sposoby udzielania pomocy dziecku w tej trudnej sytuacji zaprezentowała Elżbieta Sołtys, pedagog, pracownik Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Zawierciu.

Na zakończenie Konferencji wystąpiła Marta Żak, konsultant ROM-e *Metis*. Wygłosiła ona referat opracowany przez Krystynę Pęczkowską, również konsultanta ROM-E *Metis*, wzbogacając jego treści licznymi przykładami z własnej praktyki psychologicznej. Wykład ten akcentował skuteczność pomocy dziecku poprzez pracę wzmacniającą zasoby całego systemu rodzinnego.

Uczestnicy Konferencji ocenili wysoko poziom merytoryczny i organizacyjny naszego przedsięwzięcia. Zakres i głębokość omawianych problemów stanowi doskonałą bazę dla tworzenia efektywnych, praktycznych rozwiązań w zakresie pomocy współczesnej rodzinie.

Osobom zainteresowanym proponujemy zapoznanie się ze skrótami wystąpień.

Beata Łęcka i Krystyna Szczęsna-Witkowska
/organizatorki projektu/